

eeuwenlange malaise of chronisch houttekort, waarbij de noodzakelijke transformatie of het kantelmoment pas na eeuwen volgt, in plaats van als gevolg van een crisis zoals algemeen gedefinieerd in dit boek. Philip Slavin ziet bovendien de meerwaarde van het concept crisis niet, aangezien hij consequent blijft verwijzen naar panzootic en pest, om de crisissen uit de vroege veertiende eeuw te omschrijven. Het boek vormt daardoor een goed vertrekpunt voor het toekomstige debat en onderzoek naar crisissen, maar toont tegelijk de valkuilen aan.

Maika De Keyzer, Universiteit Utrecht

Klaasje Douma, *De adel in Noord-Brabant 1814-1918. Groepsvorming, adellijke levensstijl en regionale identiteit* (Hilversum: Verloren, 2015) 568 p., ISBN 978-9087-045-432.

In *De adel in Noord-Brabant* belicht Klaasje Douma de adel in Noord-Brabant tussen 1814 en 1918. De vragen die in dit boek centraal staan, zijn enerzijds of de Noord-Brabantse adel een herkenbare regionale identiteit had, en anderzijds welke factoren bijdroegen tot de ontwikkeling van die identiteit. Teneinde dit te reconstrueren, gaat het boek van start met een profielschets van de Brabantse adel (hoofdstuk 2). Vervolgens komen hun huwelijks- en andere sociabiliteitsnetwerken aan bod (hoofdstuk 3). In het vierde hoofdstuk staan de politieke activiteiten van de Brabantse adel centraal. Nadien ligt de focus op de Brabantse landadel (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 6 komen tenslotte de ridderschappen aan bod. In tegenstelling tot de andere Nederlandse gewesten, kende Brabant aan het eind van de achttiende eeuw geen gewestelijke soevereiniteit, had de provincie geen vertegenwoordiging in de Staten-Generaal en was er noch een autochtone adelsgroep, noch een invloedrijk regentenpatriciaat. De kracht van het boek zit in de diepgaande analyse van hoe deze adel zich from scratch ontwikkelde.

De auteur toont een grote vertrouwdheid met de literatuur en bespreekt die exhaustief in het boek. De consequentie hiervan is echter dat de inleiding traag op gang lijkt te komen. Zo wordt het pas na ongeveer zestig pagina's duidelijk wat het finale doel is van dit boek, namelijk de identiteit van de Brabantse adel reconstrueren.

Dit doel wordt bereikt middels een prosopografische analyse (collectieve biografie), een onderzoekstechniek die uitgebreid besproken wordt (pp. 28-30 en pp. 38-41). Zoals Douma in het boek argumenteert, heeft deze manier van dataverzameling- en verwerking reeds haar meerwaarde voor het eliteonderzoek bewezen. Echter, de eenzijdige focus op de voordelen van de prosopografische methode kan de lezer verblinden voor een aantal gevaren die inherent zijn aan deze werkwijze.

Eén van deze valkuilen is dat men in een prosopografie alle gegevens op één hoop dreigt te gooien, waardoor men afbreuk doet aan de diversiteit van de onderzoeksgroep. Zeker voor de Brabantse elite, die zich laat kenmerken door een uitgesproken diversiteit (zie de verschillende confessionele identiteiten), kan hier een gevaar in schuilen. De auteur toont aan dat ze zich bewust is van dit gevaar door aan de hand van diverse voorbeelden op diversiteit van de Brabantse adel te wijzen.

De analyse an sich is een ware krachttoer: het sociale profiel, de netwerkvorming, het politiek engagement, de eigendommen en dies meer van de Brabantse adel worden uitvoerig en in dialoog met de bestaande literatuur besproken. Hier voor steunt Douma op een indrukwekkende hoeveelheid van archiefdocumenten die ze gedurende dertien jaar doorploegde – om de lezer een idee te geven: de lijst van archivalia beslaat niet minder dan 13 pagina's. Op de analyse van de auteur valt weinig aan te merken: zin voor nuance, abstractievermogen, nauwkeurig weergegeven casussen en een vlotte pen houden de lezer aan het lezen. Twee kanttekeningen dringen zich echter op. Ten eerste leert men pas vrij laat wat de omvang was van de onderzochte populatie: meer bepaald 395 mannen, afkomstig uit 129 geslachten (p. 137). De selectiecriteria, de bronnen, en de omvang van de onderzoeksgroep komen idealiter veel vroeger aan bod. Ten tweede is de ordening van de hoofdstukken niet altijd even logisch. Zo worden het *connubium* (huwelijksnetwerk) en *convivium* (lidmaatschap van diverse verenigingen) reeds in het tweede hoofdstuk besproken, terwijl het derde hoofdstuk, getiteld *Connubium en Convivium*, ook op deze aspecten ingaat.

Tenslotte nog een bemerking over het uitgangspunt van *De adel in Noord-Brabant*. Het doel van deze studie is om na te gaan of de adel in deze provincie al dan niet over een eigen Brabantse, adellijke identiteit beschikt. De auteur concludeert dat dit onderzoek het antwoord op deze vraag niet kan geven (p. 503). In dat opzicht was het misschien beter geweest om het identiteitsvraagstuk te laten voor wat het is, en het boek volop te framen rond de manier waarop een adellijke elite zich quasi uit het niets vormde (en hervormde) in deze zuidelijke provincie.

Op de kepers beschouwd is *De adel in Noord-Brabant* een zeer degelijke elite-studie, die een schat aan informatie over de Noord-Brabantse adel tussen 1814 en 1918 herbergt. Het exhaustieve karakter van het werk maakt dat deze studie de aandacht verdient van onderzoekers die rond elitegroepen werken. Daarnaast maakt de vlotte pen van de auteur dit werk toegankelijk voor een breder publiek.

Jelten Baguet, Vrije Universiteit Brussel